

ROK VII IX

ZESZYT 1 (17)

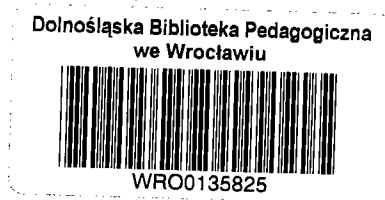
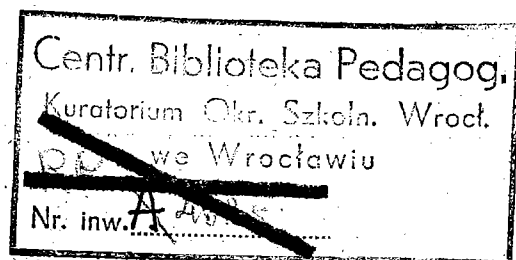
PORADNIK
W SPRAWACH NAUCZANIA I WYCHOWANIA
ORAZ ADMINISTRACJI W SZKOŁACH ŚREDNICH
OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH

Treść: Przeszkolenie motorowe.

NAKŁADEM MINISTERSTWA WYZNAŃ
RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

1 9 3 9

SKŁAD GŁÓWNY: „NASZA KSIĘGARNIA”, SPÓŁKA AKCYJNA
Z WIĄZKU NAUCZYCIELSTWA POLSKIEGO
WARSZAWA WILNO LUBLIN

REDKCJA I ADMINISTRACJA: WARSZAWA, ALEJA SZUCHA 25

Na korespondencji z Redakcją umieszczać należy napis: „DLA PORADNIKA”

Redaktor: *Bronisław Brycki*

Zakł. Graf. „NASZA DRUKARNIA”, W-wa, Sienna 15, tel. 675-93

WSKAZÓWKI OGÓLNE

Celem praktycznego zapoznania młodzieży szkolnej z budową i działaniem silników spalinowych, obsługą motocykli i samochodów oraz popularyzowania sprzętu mechanicznego w kraju, Min. W.R. i O.P. pismem z dnia 12 czerwca 1937 r. Nr II.S.4422. zezwoliło na organizowanie w szkołach średnich ogólnokształcących stopnia licealnego — kursów przysposobienia motorowego dla młodzieży od lat 16-tu.

Akcja powyższa jest wyrazem współpracy szkoły w realizacji hasła motoryzacji kraju, podniesienia jego obronności i w tym rozumieniu stanowi ona dział pracy szkoły nad przysposobieniem młodzieży do obrony kraju. (W myśl zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministra Spraw Wojskowych z dnia 10 września 1937 r. Nr II-W.-8256/37 (Dz. Urz. M. W.R. i O.P. z r. 1937 poz. 369).

Realizacja powyższych celów może mieć wtedy widoki powodzenia, gdy kursy przysposobienia motorowego będą należycie zorganizowane i pod względem rzeczowym staną na odpowiednio wysokim poziomie. W związku z tym, niniejszy Poradnik ma za zadanie dostarczyć nauczycielstwu materiał informacyjny, który jest rezultatem dotychczasowych doświadczeń, a nadto ma na celu zachęcić do dalszych prób w tej dziedzinie i doprowadzić do ustalenia ostatecznych wskazań realizacyjnych w dziedzinie zagadnienia motoryzacji w szkole.

Odbiór sprzętu winien odbywać się ściśle według protokołu zdawczo-odbiorczego Ministerstwa Komunikacji, potwierdzonego przez delegata szkoły. Na podstawie powyższego protokołu pojazd mechaniczny można przewieźć na miejsce przeznaczenia (jeśli jest „na chodzie”) bądź też przetransportować koleją lub innymi środkami lokomocji.

Sprzęt bardzo zniszczony i wymagający dużego wkładu finansowego na dokonanie remontu, przyjmować należy jedynie tylko w tym wypadku, gdy ma być przeznaczony na rozbiórkę a części jego użyte jako środki pomocnicze do nauczania teoretycznego i praktycznego.

Gdyby ocena użyteczności wozu sprawiała delegatowi szkoły pewne trudności, może zwrócić się o pomoc do Szkolnego Ośrodka Motoryzacyjnego w Warszawie, ul. Smolna 30. w czasie między godz. 17 a 19.

Przydzielony sprzęt, należy przejrzeć pod względem technicznym. Po ewentualnym dokonaniu remontu i po zgłoszeniu pojazdu dla celów ewidencyjnych w Starostwie oraz zarejestrowaniu w tym Urzędzie Wojewódzkim, na którego terenie znajduje się szkoła (w Warszawie — Komisariat Rządu) — pojazd może być używany na drogach publicznych.

Na dowód zgłoszenia Starostwo wystawia tak zwane „potwierdzenie zgłoszenia”, po czym należy pojazd zarejestrować w Urzędzie Wojewódzkim. W tym celu trzeba wnieść podanie do Wydziału Drogowego Urzędu Wojewódzkiego (Komisariatu Rządu — o zarejestrowanie pojazdu mechanicznego i zwolnienie od opłaty na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego, na podstawie art. 11 p. 2 Ust. z dnia 3 lutego 1931 roku o P. F. Drog. (Dz. Ust. R. P. Nr 45 1933 roku poz. 352 art. 6).

Rejestracja polega na wydaniu tablic rejestracyjnych oraz tymczasowego dowodu rejestracyjnego z adnotacją zwolnienia od opłat na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego. Po otrzymaniu tymczasowego dowodu rejestracyjnego wraz z tablicami rejestracyjnymi należy pojazd me-

chaniczny w nieprzekraczalnym terminie dni 30-tu zgłosić do badania technicznego, o ile Urząd Wojewódzki (Komisariat Rządu) nie wyznaczył specjalnego terminu.

Po dodatnim wyniku badań technicznych, Urząd Wojewódzki (Komisariat Rządu) wydaje właściwy dowód rejestracyjny, który kierowca pojazdu musi mieć zawsze przy sobie.

Tablice rejestracyjne powinny być przytwierdzone z przodu i z tyłu pojazdu w miejscach widocznych, prostopadle do jego osi podłużnej. Tablice te muszą być zawsze czyste, napisy utrzymane w stanie czytelnym i pod żadnym warunkiem nie mogą być przenoszone na inne pojazdy.

Oprócz tablic rejestracyjnych pojazd służący do nauki jazdy, musi być zaopatrzony z przodu i z tyłu w tablice koloru ciemno-błękitnego z napisem białym „Nauka jazdy”. Litera powinny być drukowane, ustawione w dwu rzędach, w liniach prostych o szerokości 35 mm, wysokości 50 mm, grubości kreski 8 mm i odległość między rzędami wynosząca 40 mm. (Dz. U. R. P. Nr 9 poz. 55 z 1933 roku).

Ponadto pojazd mechaniczny powinien być zaopatrzony w narzędzia, jako nieodzowne jego wyposażenie.

Na pomieszczenie pojazdu (ów) należy przygotować garaż, o ile możliwości ogrzewany centralnie lub przy pomocy pieców. Przy garażu powinno znaleźć się pomieszczenie na podręczny warsztat, skład paliwa i smarów.

Do dalszych czynności organizacyjnych należy przygotowanie środków pomocniczych tak do nauki teoretycznej, jak i do ćwiczeń praktycznych oraz skompletowanie literatury pomocniczej, która stanowi nieodzowne uzupełnienie wykładów i ćwiczeń praktycznych.

Ponadto należy sporządzić:

- a) spis uczestników kursu, których ilość nie powinna przekraczać liczby 30-tu,
- b) ewidencję jazd,
- c) książkę materiałową (zakup, zużycie paliwa, smarów itp.),

- d) legitymacje dla uczestników kursu (wzór 3),
- e) sprawozdania jazd dla instruktora jazdy (wzór 5).

Na czas trwania kursu młodzież powinna być asekurowana od wypadku, a nauczyciel od odpowiedzialności prawnej. Koszty asekuracji winny być objęte kosztami ogólnymi kursu.

Od rodziców względnie opiekunów należy zażądać podpisania deklaracji według wzoru 1 i 2, załączonych do niniejszego poradnika.

Koszty związane z wyszkoleniem (asekuracja, paliwo, oleje, opłata instruktora jazdy, nieprzewidziane wydatki związane z naprawą drobnych uszkodzeń itp.) pokrywają uczestnicy kursu.

PROGRAM

przeszkolenia motorowego młodzieży szkół średnich ogólnokształcących (samochód — motocykl).

MATERIAŁ NAUCZANIA, ĆWICZENIA PRAKTYCZNE I NAUKA JAZDY

Wiadomości ogólne o samochodzie.

Pojazdy mechaniczne i ich rodzaje. Zasadnicze części samochodu. Główne składniki podwozia. Rodzaje podwozi.

Silniki spalinowe.

Działanie silnika spalinowego. Pomocnicze urządzenia silnika. Typy silników samochodowych (cztero-suwowe, jednocyldrowe, wielocyldrowe). Wielkości charakterystyczne silnika. Silniki specjalne (dwu-suwowe, wysoko-prężne (Diesel). Główne części silnika (opis budowy i działanie); cylinder, tłok, korbowód, pierścienie tłokowe uszczel-

nające i oliwne, ich nakładanie, sworzeń tłokowy i sposoby jego umocowania.

Karter i jego rola. Zasady działania: ssanie — sprężanie — praca — wydech. Pojęcie mocy i sprawności silników spalinowych. Wpływ momentu zapalania na pracę silnika.

Wał korbowy. Wał rozrządowy. Tryby rozrządowe. Popychacze. Zawory i sposoby ich rozmieszczenia. Rury ssące i wydechowe. Tłumiki i pozostałe części silnika. Współdziałanie części składowych.

Oliwienie silnika: rozbryzgowo, obiegowe pod ciśnieniem, z próżnym karterem. Skutki nieodpowiedniego smarowania. Zespół oliwny (pompka — przewody).

Doprowadzenie oliwy do poszczególnych zespołów: cylindrów, panewek, tłoków. Budowa pompek oliwnych: trybikowe, motylkowe, tłoczkowe. Wanienki oliwne. Oliwienie z poziomem stałym i zmiennym. Przyrządy kontrolne oliwienia. Wskaźniki ręczne i automatyczne.

Manometr i połączenie z przewodami. Zawór redukcyjny.

Gatunki oliwy i jej wpływ na pracę silnika. Oliwienie rozrządu. Rozróżnianie jakości oliwy. Wymiana oliwy. Wpływ zlej oliwy na mechanizmy.

Chłodzenie silnika.

Chłodzenie powietrzne, wodne, oliwne. Chłodnica — budowa, umieszczenie. Wpływ temperatury na pracę i moc silnika. Wpływy atmosferyczne. Zaluzje i ich budowa. Regulacja temperatury. Ochrona wody przed zamarzaniem. Użycie mieszanki. Chłodzenie z krążeniem wody na zasadzie termosyfonu. Chłodzenie z krążeniem wody pod działaniem pompki. Chłodzenie kombinowane.

Paliwo.

Dopływ paliwa wskutek działania własnego ciężaru, pod ciśnieniem, zasysanie przy pomocy pompek. Budowa

pompek i pulsatorów. Pompka A. C. Zawory redukcyjne. Filtry benzynowe. Zasada mieszania benzyny i powietrza. Skład mieszanki. Wpływ składu mieszanki na moc silnika. Właściwości mieszanki ubogiej i bogatej.

Karburator (gaźnik).

Opis i działanie karburatora. Komora pływakowa, rozpylacz, dysza, przepustnica, kominek. Działanie zespołów karburatora. Rozpylacz — główny, pomocniczy, dodatkowy, rozruchowy. Zawór redukcyjny powietrza dodatkowego. Karburator „Solex”, „Polski Fiat”, „Beriot”, „Ursus”, „Fiat”, „Chevrolet” i motocyklowy „Sokół”, C.W.S. Opis i działanie.

Podwozie.

Główne części podwozia (opis budowy — działanie). Rama. Rodzaje ram. Podwozie bez ramy. Resory: rodzaje, opis, umocowanie, konserwacja. Amortyzatory resorowe: oliwne, taśmowe, sprężynowe, gumowe.

Koła i osie. Rodzaje kół: drewniane, metalowe, blaszane, druciane, koła wymienne i niewymienne, koła o wymiennych obręczach.

Oś przednia samochodu osobowego i ciężarowego. Oś tylna i jej nedomagania. Samochody z wolnym biegiem. Umocowanie silnika, skrzynki przekładniowej (biegów), zbiornika paliwa. Sprzęgło, wał kardanowy i przegub Cardana. Oś napędna. Dyferencjał.

Sprzęgło.

Sprzęgła i ich rola w samochodzie i motocyklu. Jakim powinno odpowiadać warunkom. Sprzęgło stożkowe proste. Koło rozpedowe, stożek i powierzchnia stożka. Wałek na-

pędzany; łożysko wałka, tarcza, sprężyna, pedał sprzęgła, dźwignie sprzęgła i widełki. Sprzęgła stożkowe odwrotne. Wady i zalety sprzęgła stożkowego prostego i odwrotnego. Sprzęgło jednotarczowe — opis, wady i zalety. Sprzęgła wielotarczowe — opis, wady i zalety. Najczęściej spotykane sprzęgła.

Skrzynka przekładniowa (biegów).

Cel, budowa i działanie normalnej skrzynki biegów. Skrzynka przekładniowa czterobiegowa, trzysuwakowa o lewarku kulisowym i wahadłowym. Skrzynki przekładniowe z przekładnią i bez przekładni bezpośredniej. Bieg wsteczny, jego budowa i rozmieszczenie w karterze skrzynki przekładniowej. Urządzenie zabezpieczające od włączenia dwu biegów jednocześnie, od wyskakiwania biegów w czasie jazdy (kulkowe lub sztyftowe).

Widełki i suwaki. Lewarek do zmiany biegów, guzik na lewarku do włączania biegu wstecznego.

Budowa skrzynki przekładniowej motocykla „H.D.”, „C.W.S.” i „Sokół”.

Karter. Oliwienie. Połączenie skrzynki przekładniowej ze sprzęgłem za pomocą przegubu elastycznego. Zespoły w jednym karterze. Wady i zalety wyżej opisanych sposobów połączenia skrzynki przekładniowej z silnikiem.

Przeguby.

Opis budowy przegubów i ich przeznaczenie. Rodzaje przegubów: krzyżakowe, pierścieniowe, sprężynowe, kulkowe, Olthama. Zastosowanie przegubów i ich konserwacja. Napęd kół. Wał kardanowy i przegub Cardana. (Opis budowy, działanie). Oś napędna.

Dyferencjał.

Opis dyferencjału z trybami stożkowymi. Tryb atakujący, talerzowy, satelity, bęben wewnętrzny dyferencjału.

Dyferencjał o trybach czołowych. (Opis części i współdziałanie): Konserwacja i smarowanie dyferencjału.

Opis tylnych mostów spotykanych w samochodach: a) osie obciążone, b) osie odciążone, c) osie półobciążone. Smarowanie i konserwacja tylnego mostu.

Mechanizm kierowniczy.

Mechanizm kierowniczy ślimakowy: opis, umocowanie, zalety i wady, konserwacja. Mechanizm kierowniczy śrubowy: opis, umocowanie, zalety i wady, regulacja.

Usuwanie luzu w kierownicy i konserwacja.

Hamulce.

Opis hamulców szczękowych zewnętrznych i wewnętrznych. Działanie hamulców na koła tylne lub wał kardanowy. Hamulce rozwierające i ściskające. Hamulce taśmowe jednostronne i dwustronne. Hamulce hydrauliczne i próżniowe. Budowa hamulca na dwa i cztery koła. Wyrównywacz hamulców, pedał, dźwignia i ciągła hamulców. Hamulce mechaniczne, próżniowe i pod ciśnieniem. Regulacja hamulców. Drażki pochłaniające reakcję popychającą i przeciwskrętną. Części podwozia zastępujące drażki reakcyjne (w niektórych samochodach).

Sprzęgło motocyklowe.

Opis i działanie. Skrzynka przekładniowa. Napęd w motocyklu: łańcuchowy i kardanowy. Hamulec na koła przednie i tylne. Hamulce na przyczepkę. Opis mechanizmu kierowniczego motocykla. Amortyzatory. Opis koła motocyklowego. Wymiana kół w motocyklach Harley-Davidson, CWS., Sokół. Nowe zdobycze i udoskonolenia w dziedzinie techniki samochodowej i motocyklowej.

Elektrotechnika samochodowa.

Podstawowe wiadomości z elektrotechniki. Źródła prądu w samochodzie. Akumulator. Zasada działania akumulatora ołowianego. Ładowanie i rozładowanie akumulatora. Uszkodzenie i obsługa akumulatora.

Prądnicą: opis budowy, zasada działania, obsługa, konserwacja i niedomagania. Rozrusznik elektryczny: opis, zasada działania, obsługa, konserwacja i niedomagania. Stacja rozdzielcza. Urządzenie zapłonowe. Świeca: opis, działanie, niedomagania, rodzaje i obsługa świec. Cewka i rozdzielnacz. Iskrownik-magneto: opis, budowa, systemy, ustawianie zapłonu ręczne i automatyczne. Niedomagania magneta, sposoby wykrywania i usuwania tych niedomagań. Magneta w silnikach jedno i dwucylindrowych. Kondensator: opis, budowa i zastosowanie. Rodzaje kondensatorów. Przerywacze elektromagnetyczne: opis, budowa, zastosowanie, działanie i niedomagania. Rozstęp styków przerywacza i ich regulowanie. Amperomierz: opis, budowa, zastosowanie.

Oświetlenie samochodowe. Kierunkowskazy. Sygnały dźwiękowe. Wycieraczki. Ogrzewacze szyby przedniej. Odbiorniki radiowe. Szybkościomierze, liczniki. W y p o s a ż e n i e s a m o c h o d u.

Cwiczenia praktyczne z silnika.

Przegląd silnika. Ustawianie i regulacja karburatora; czyszczenie świec. Badanie niedomagań silnika w jego klasycznych przejawach. Silnik nie daje się zakorbować, uruchomić, uruchamia się trudno, korbuje się zbyt łatwo, traci na mocy, pracuje nie regularnie, zatrzymuje się po uruchomieniu, zagrzewa się zbyt szybko (wadliwe chłodzenie — smarowanie), stuka, strzela, pracuje nie regularnie na normalnych obrotach, nie rozwija pełnej mocy (źle ciągnie), wadliwy wy-

dmuch, nadmierne zużycie paliwa. Regulowanie luzu zaworowego. Regulacja rozrzędu górnego i dolnego. Badanie systemu oliwienia i pracy silnika. Docieranie samochodu. Zmiana oliwy w silniku.

Ćwiczenia praktyczne z podwozia.

Osie i zwrotnie. Regulacja. Korba rozruchowa. Przechyszczanie tłumika. Regulacja hamulców. Objawy i skutki grzania się bębnow hamulcowych. Regulacja przełącznika biegów. Tymczasowa naprawa resorów. Oczyszczanie i regulacja amortyzatorów. Zdejmowanie obręczy i kół wymiennych. Regulacja sprzęgła. Praca skrzynki przekładniowej, wału kardanowego i dyferencjału. Przemycanie i napełnianie smarem. Smarowanie podwozia. Napełnianie i obsługa generatorów. Regulacja drążków kierowniczych. Zakładanie i zdejmowanie opon. Łatanie dętek na zimno i na gorąco. Naprawa opon. Przyczyny nienormalnego zużycia gum. Naprawa i regulacja wentyli. Mycie samochodu i motocykla. Smarowanie samochodu. Uzupełnianie paliwa. Pożar samochodu. Garaż i garażowanie. Przygotowanie wozu do dłuższego postoju. Przygotowanie wozu do podróży po dłuższym postoju. Okresy obsługi samochodu.

Ćwiczenia praktyczne z elektrotechniki.

Ustawianie, regulacja, sposoby badania kolejności niedomagań poszczególnych zespołów zapalania. (Magneto „Delco”). Wymiana poszczególnych części Delca i magneta, jak: przerywacza, węgielków i styków. Regulowanie odstępów w przerywaczu. Cewka indukcyjna — kondensator. Wymiana żarówek i ustawianie reflektorów. Zakładanie kabli. Badanie błędów instalacji elektrycznej (samochód — motocykl): prądnicą nie daje napięcia, nie daje prądu, silnik nie rusza, szczotki iskrzą, kotwica (twornik) zagrzewa

się, nie ma świateł, akumulator nie ma napięcia. Regulacja i naprawa klaksonów, wycieraczek i ogrzewaczy. Dopełnianie akumulatorów kwasem względnie wodą dystylowaną. Prądnicą daje za duże napięcie lub natężenie.

Przepisy o ruchu drogowym.

Ruch na drogach publicznych. Zasady i pojęcia ogólne o pojazdach mechanicznych. Ewidencja pojazdów mechanicznych. Warunki techniczne pojazdów mechanicznych (prywatnych, ciężarowych, dorożek samochodowych). Przyczepki i pociągi drogowe. Dopuszczenie (rejestracja) pojazdów mechanicznych do ruchu na drogach publicznych. Prawo jazdy. Znaki rejestracyjne (stałe — próbne). Opłaty na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego. Pojęcie o drogach. Międzynarodowy ruch pojazdów mechanicznych. Przepisy porządkowe, regulujące ruch pojazdów mechanicznych na drogach publicznych. Międzynarodowe znaki drogowe. Zawody pojazdów mechanicznych. Co winien wiedzieć każdy kierowca samochodowy o ruchu na drogach publicznych. Przepisy przejściowe i lokalne.

Nauka jazdy samochodem i motocyklem.

Pedał martwy, czynny. Przygotowanie pojazdu do puszczenia w ruch. Uruchomienie silnika. Uruchomienie samochodu: wyłączenie sprzęgła, ustawienie lewarów na pierwszym biegu, zluźnienie hamulca ręcznego, naciśnięcie lekkie przyśpiesznika i jednoczesne powolne włączenie sprzęgła. Przełączanie biegów (zmiana biegów). Ruszanie z miejsca. Jazda na wprost, zatrzymywanie się. Jazda w prawo i w lewo. Jazda wstecz. Skręty w prawo i w lewo. Mijanie się pojazdów. Pokonywanie przeszkód i krzywizn. Hamowanie. Jazda po mieście. Wymijanie i wyprzedzanie na szosie i na ulicy. Sygnały. Jazda w nocy. Jazda po drogach falistych. Wjazd do bram i garażów. Akcesoria i narzędzia. Posługiwanie się narzędziami i przyborami.

4) Elektrotechnika samochodowa	„	2—4
5) Ćwiczenia praktyczne z silnika	„	4—10
6) „ „ z podwozia	„	4—10
7) „ „ z elektrotechniki	„	2—4
8) Przepisy o ruchu drogowym	„	2—4
9) Obsługa samochodu	„	2—5
10) Jazda samochodem na jednego ucznia 12—20 jazd 20 min.		
11) „ motocyklem „ „ „ 5—8 „ „ „		

Ośrodki motoryzacyjne.

Pomyślny rozwój motoryzacji w szkole zależy jest od warunków pracy. Z uwagi na to, że nie wszystkie szkoły, zwłaszcza prywatne, mogą zdobyć pojazdy mechaniczne i środki pomocnicze, że nie wszystkie mają dostateczną ilość miejsca na urządzenie odpowiedniej sali ćwiczeń dla kursów przysposobienia motorowego i pomieszczenia na pojazdy — w miejscowościach, gdzie znajdują się większe skupienia szkół, można organizować tak zwane „Ośrodki motoryzacyjne”. Wspólnym wysiłkiem poszczególnych zakładów będzie można ośrodki motoryzacyjne zaopatrzyć w pojazdy mechaniczne i wszelkiego rodzaju środki pomocnicze. W ośrodkach tych mogą odbywać się kursy dla młodzieży wszystkich szkół danej miejscowości, według opracowanego planu kursów.

W ciągu tygodnia, z dobrze wyposażonego ośrodka może korzystać najmniej trzy zakłady. Organizację ośrodków motoryzacyjnych i realizację programu, należy oprzeć na wskazówkach zawartych w niniejszym Poradniku.

Ze względów praktycznych, organizację ośrodków motoryzacyjnych należałoby powierzać Kierownikom ognisk metodycznych zajęć praktycznych wzgl. nauczycielom tego przedmiotu, o ile są do tego odpowiednio przygotowani.

Praca w ośrodku motoryzacyjnym powinna być uregulowana regulaminem, opracowanym i dostosowanym do miejscowych warunków. Zamieszczony spis środków pomocniczych zorientuje, jak ma być wyposażony ośrodek motoryzacyjny. Zaopatrzenie należy przeprowadzać stopniowo, wykorzystując w tym celu przydziały sprzętu z Ministerstwa Komunikacji, darowizny różnych firm i przedsiębiorstw, względnie zakupując części zużytych pojazdów mechanicznych.

Środki pomocnicze.

Tablice ilustrujące poszczególne części samochodu i motocykla.

Tablice znaków drogowych. (Załączono w Poradniku).

Podwozie samochodu (komplet) z widokiem hamulca wewnętrznego, dyferencjału, amortyzatorów i skrzynki biegów.

Przekrój:

motocykla,
silnika,
cylindra,
prądnicy,
rozzrusznika,
gaźnika (karburatora),
tłumika (podłużny),
skrzynki biegów,
dyferencjału,
pochwy tylnej osi,
ogumionego koła samochodowego,
chłodnicy,
świecy.

Stół plastyczny z planem miasta do ćwiczeń praktycznych ruchu drogowego.

Schematy:

działania silnika czterosuwowego,
instalacji zapłonowej silnika,
instalacji oświetleniowej,
karburatora Zenith.

Silnik i inne główne części samochodu i motocykla
do ćwiczeń praktycznych (rozbiórka i składanie).

Przybory do naprawiania dętek i opon.

Pojazdy mechaniczne do nauki jazdy.

BIBLIOGRAFIA

T u s z y ń s k i A. *Katechizm kierowcy*. 1935 r. 2.70
 — *Samochód nowoczesny*. Wyd. Trzaska, E. i M. 6.—
 — *Samochód ostatniej doby*. Wyd. Trzaska, E. i M. 4.50
 — *Chory samochód* 4.—
 — *A. B. C. motocyklowe*. 1935 r. 2.40
 — *Sztuka kierowania samochodem*. 1929 r. 3.—
 — *Silnik samochodowy systemu „Diesel”*. 1937 r. 2.—
 — *Motocykl jego budowa i obsługa*. 1931 r. 6.—
 N a ł ę c z A. *Motocykl mechaniczny i opis działania* —.—
 K a p i t a n i a k L. *Działanie i obsługa samochodu*.
 Ks. Wojskowa. 1937 r. 3.80
 — *Działanie i obsługa motocykla*. Wyd. II. Ks. Woj. 3.20
 P r o c h n a u W. Inż. *Elektrotechnika samochodowa*. 1931 r. 6.—
 — *Akumulatory samochodowe*. 1930 r. 2.—
 G n o i ń s k i K. Inż. *Akumulator samochodowy i jego obsługa* 1.65
 H o f f m a n O. *Wulkanizacja*. 1935 r. 3.50
 N o w a k o w s k i B. *Tablica samochodowa do szybkiego odnajdywania i usunięcia uszkodzeń*. 1930 1.20
 P e r e p e c z k o F. *Przystępna elektrotechnika samochodowa dla kierowców*. 1931 r. 7.60

4025

S z y d e l s k i S. *Poradnik szofera*. 1931 r. 2.—
 — *Słownik techniczny dla automobilisty*. 1921 r. 2.—
 — *Norowoczesny motocykl*. 1929 r. 8.—
 — *Gaźniki*. 1929 r. 1.—
 W a l l m o d e n. *Podręcznik dla kierowców*:
 Cz. I. Silniki samochodowe. (1926) 3.50
 Cz. II. Karburatory samochodowe. (1926) 3.50
 S i a d e k W. Inż. *Gaźniki samochodowe, lotnicze, przemysłowe i motocyklowe*. 1931 r. 9.—
 S m o l e ń s k i M. *Przepisy porządkowe regulujące ruch na drogach publicznych*. Lublin. 1938 r. 1.50
 — *Najnowsze przepisy samochodowe, obowiązujące od 1 stycznia 1938 r.* Lwów. 1938 r. —
 A u t o m o b i l k l u b P o l s k i. *Jak otrzymać prawo jazdy*. Warszawa. 1937 r. 1.—
 — *Bez szofera*. Podręcznik samochodowy. Warszawa. 1939 r. 2.—
 — *Przepisy drogowe*. Warszawa. 1939 r. 1.—
 G o l d r y n g H. *Poradnik ubezpieczeniowy*. Warszawa. Księg. Piaseckiego 1.50
 W i l c z y ń s k i H. *Czy znasz przepisy policyjne o ruchu pojazdów na drogach publicznych*. 1938 —.75
 — *Gdy silnik zgaśnie* 2.50
 — *Kodeks kierowcy*. Wyd. IV. Warszawa. 1938 r. 2.50
 — *Samochód dla wszystkich*. Podr. dla kandydata na kierowcę samochodu 3.80
 — *1000 rad dla automobilistów*. 1935 r. 2.50
 — *Kodeks automobilisty*. Warszawa. 1938 r. 6.—
 — *Badania niedomagań samochodu* 3.—
 B e c h m e t i u k I. Dr. *Elementarz kierowcy*. Podręcznik dla kierowcy i egzaminatorów z zakresu obowiązujących w Polsce przepisów prawnych o ruchu samochodowym. 1938 r. 1.—
 H o w o r k a M. Adw. *Nowe przepisy o ruchu pojazdów mechanicznych, obowiązujących od 1 stycznia 1938 r.* 1.—

Powyższe ulgi będą przyznawane przez wszystkie biura Automobilkłubu Polski grupom nie mniejszym jak 10 osób na podstawie zgłoszeń dyrekcji szkół bez potrzeby wnoszenia oddzielnych podań o zniżki z zastosowaniem się do trybu unormowanego rozporządzeniem ruchu pojazdów mechanicznych (Dz. Urz. R. P. Nr 85/937) i regulaminu ogłoszonego w II części broszury Automobilkłubu Polski „Przepisy Drogowe”.

Automobilkłub Polski zaznacza, że z przyznanych ulg mogą korzystać tylko kandydaci na kierowców niezawodowych i to tylko przy egzaminie pierwszym. Przyznane przeto ulgi nie mają zastosowania na kierowców zawodowych oraz dla egzaminów powtórnych (poprawcze).

Celem umożliwienia niezamożnej młodzieży korzystania z większych jeszcze ulg a nawet zupełnego zwolnienia od opłat, Automobilkłub Polski zgadza się żeby opłaty były składane przez Dyrekcje (sekretariaty) szkół — ryczałtowo. (Ilość kandydatów pomnożą przez wysokość przyznanej taksy), co umożliwi szkołom wewnętrzną segregację opłat zależnie od materialnych warunków kandydata, przez odmówienie zamożniejszym prawa korzystania z ulgi a zwolnienie uboższych całkowicie lub częściowo od przypadającej na nich taksy. W tych wypadkach szkoły zgłaszające młodzież do egzaminu winny podać na zgłoszeniu nazwiska i imiona kandydatów, wysokość przypadającej na każdego taksy, a takse ryczałtowo wpłacić na konto P.K.O. Nr 1648 (Automobilkłub Polski) dołączając potwierdzenie wpłaty do zgłoszenia kandydatów.

Celem ujednostajnienia zakresu i poziomu wiadomości kandydatów, Automobil Polski stawia jako niezbędny warunek, by nauka przystępujących do egzaminu grup, prowadzoną była na podstawie podręczników wydanych przez Automobilkłub Polski „Bez szofera” i „Przepisy Drogowe”, (zatwierdzonych do bibliotek szkolnych Rozp. Min. W.R. i O.P. z dnia 7.IX.38 Nr 2 Pr. 16606/38 i z dnia 16.IX.38 Nr 2 Pr. 16760/38), które obejmują całokształt wiadomości wyma-

ganych przy egzaminowaniu. Podręczniki te nabywać mogą grupy uczących się po cenach ulgowych a to zł 1.50 i 0.80.

Przykład obliczania kosztów używania małego 4-osobowego samochodu bez kosztu zakupu i asekuracji

Koszty stałe miesięczne	w ciągu 10 lat	w ciągu 4 lat dla posiadacza garażu
Podatek	10 zł	10 zł
Garaż	30 zł	—
Obsługa	10 zł razem 50 zł	10 zł razem 20 zł
Koszt zmienny 1 km		
Paliwo	5,0 gr	5,0 gr
Oleje	0,5 gr	0,5 gr
Gumy	0,9 gr	—
Naprawy	2,0 gr razem 8,4	1,0 gr razem 6,5 gr
10000 km rocznie	120 zł miesięcznie	74 zł miesięcznie
Ogólne koszty przy		

W obliczeniu przyjęte są: ciężar 700 — 900 kg
zużycie paliwa 6,5 — 9 na 100 km
racjonalne zakupy,
racjonalna obsługa
racjonalna jazda.

U w a g a. Szkoły organizujące przysposobienie motorowe — podatku nie opłacają. Jeżeli szkoła posiada własny garaż i woźnego obznajmionego z obsługą pojazdów mechanicznych, wtedy odpadają koszty garażowania i obsługi, co w ogólnej sumie kosztów tworzy poważną pozycję.

W z ó r 1.

D e k l a r a c j a.

Niniejszym zgadzam się, aby syn mój.....
 uczeń kl..... Państwowego Gimnazjum-
 Liceum im w
 uczęszczał na kurs motoryzacyjny, zorganizowany przez
 dyrekcję gimnazjum - liceum.

Jednocześnie oświadczam, że gdyby w związku z nauką
 syn mój uległ nieszczęśliwemu wypadkowi, nie będę ro-
 ścił (a) żadnych pretensji do organizatorów kursu.

....., dnia 19.....

(Podpis rodziców lub opiekuna)

W z ó r 2.

D e k l a r a c j a.

Zezwalam synowi mojemu
 uczniowi kl..... Państwowego Gimnazjum — Liceum
 im. w
 na samodzielną jazdę motocyklem.

W razie uszkodzenia wypożyczonego motocykla zobo-
 wiązuję się pokryć wszelkie koszty naprawy.

W razie nieszczęśliwego wypadku spowodowanego nie-
 ostrożną jazdą, nie będę rościć żadnych pretensji do dyrek-
 cji gimnazjum - liceum.

....., dnia 19.....

(Podpis rodziców lub opiekuna)

W z ó r 3.

J a z d y		Podpis instruktora
L.p.	Data	Rodzaj ćwiczenia
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
18		
19		
20		

SZKOLNY KURS MOTORYZACYJNY			
L E G I T Y M A C J A			
Nr	ważna do dnia r.		
Imię i nazwisko			
R o z k ł a d z a j ę ć			
D n i	Wykłady	Ćwicz. prakt. i jazdy	
	godz. godz.	godz. godz.	godz. godz.
Poniedziałek			
Wtorek			
Środa			
Czwartek			
Piątek			
Sobota			
		dnia 19..... r.	
		Podpis kier. kursu	

Regulamin
samodzielnej jazdy motocyklem.

1. Motocykl może wypożyczyć tylko ten uczeń, który ukończył kurs nauki jazdy w miejscowym gimnazjum lub liceum, wykazał praktycznie umiejętność prowadzenia motocykla, posiada „prawo jazdy” (dla motocykli o litrażu ponad 100 cm sześć.) i złoży odpowiednią deklarację (wzór 2) podpisaną przez rodziców lub opiekuna.
2. Motocykl można wypożyczyć jednorazowo na przeciąg czasu 15 minut za opłatą.
3. Motocykla innym osobom odstępować nie wolno.
4. Na motocyklu nie wolno wozić drugiej osoby.
5. Wypożyczający motocykl, powinien przed jazdą sprawdzić czy motocykl jest w należyтым stanie, a o zauważonych brakach należy zawiadomić dyżurnego. W przeciwnym razie bierze na siebie odpowiedzialność za istniejące niedomagania maszyny.
6. Po odbytej jeździe należy motocykl starannie oczyścić i doprowadzić do pierwotnego stanu.
7. Do obowiązków dyżurnego należy:
 - a) notować każdą odbytą jazdę w odpowiedniej książce,
 - b) przy wypożyczaniu i odbieraniu motocykla sprawdzić jego stan, a ewentualne braki notować w rubryce przewidzianej na ten cel.
8. Za spóźnienie w oddaniu wypożyczonego motocykla do 5-ciu minut przewiduje się karę 50 gr do 10-ciu minut Zł 1.— itd.
9. Dochód z opłat za wypożyczenie motocykla, przeznaczają się na zakup nowego motocykla.

U w a g a. Nie przestrzeganie któregoś z punktów regulaminu pozbawia prawa korzystania z motocykla.

Sprawozdanie

instruktora jazdy samochodem.....
 z dnia
 Wyjazd z garażu o godz..... stan licznika.....
 Powrót do garażu o godz..... stan licznika.....
 Pobrano benzyny litr..... oliwy ltr.....
 Uszkodzenia samochodu

L. p.	Nazwisko i imię ucznia	Rodzaj ćwiczeń praktycznych	Ocena instruktora
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			
11			
12			

U W A G I i spostrzeżenia instruktora:.....

(podpis)

USTAWY I ROZPORZĄDZENIA
o drogach i o ruchu kołowym na drogach publicznych
w Polsce.

Podstawę tych przepisów stanowią:

Rozdział I-szy — Ustawy.

- 1) Ustawa z dnia 7.X.1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz. U. Nr 89/21, poz. 656) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14.II.1928 r. (Dz. U. Nr 18/28, poz. 151).
- 2) Ustawa z dnia 26 września 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 762) w przedmiocie ratyfikacji przystąpienia Polski do Międzynarodowej Konwencji dotyczącej ruchu automobilowego, zawartej w Paryżu dnia 11.X.1929 r.
- 3) Przekład konwencji z dnia 11.X.1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 86, poz. 668 z 1923 r.).
- 4) Ustawa z dnia 23.III.1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 257). „W sprawie ratyfikacji Konwencji Międzynarodowej, dotyczącej ruchu samochodowego”, podpisanej w Paryżu dnia 24.IV.1926 r.
- 5) Przekład konwencji z dnia 24.IV.1926 r. zmieniającej częściowo i uzupełniającej konwencję Paryską z dnia 11.X.1909 r. (Dz. U. R. P. Nr 21 z 1930 r., poz. 177).
- 6) Ustawa z dnia 23.III.1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 238). „W sprawie ratyfikacji Konwencji międzynarodowej, dotyczącej ruchu drogowego”, podpisanej w Paryżu dnia 24.IV.1926 r.
- 7) Przekład Konwencji z dnia 24.IV.1926 r. (Dz. U. R. P. Nr 21 z 1930 r., poz. 179).
- 8) Ustawa z dnia 3.II.1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 81) — o „Państwowym Funduszu Drogowym”. Zawiera postanowienia o utworzeniu i zasady opodatkowania na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego. — Zmieniona i uzupełniona:

- 9) Ustawą z dnia 29.III.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 254), zmieniającą Ustawę z dnia 3 lutego 1931 roku o Państwowym Funduszu Drogowym, ustala ona nowe przepisy opodatkowania pojazdów, materiałów pędnych i reklam drogowych na rzecz P. F. D.
- 10) Ustawa z dnia 14.III.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 336). „O zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi”, regulującą warunki udzielania koncesji na przedsiębiorstwa przewozowe.
- 11) Ustawa z dnia 22.III.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 273). „O zarobkowym przewozie osób pojazdami mechanicznymi w obrębie gminy miejskiej” „normuje warunki i kompetencję koncesjonowania pojazdów mechanicznych zarobkowych dla publicznego ruchu miejskiego.
- 12) Przekład konwencji o ujednostajnieniu znaków drogowych, podpisanej w Genewie dnia 30.III.1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 87, poz. 793, z 1934 r.).
- 13) Dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 7.V.1936 r., poz. 294). — Zawiera postanowienia o ulgach dla nabywców pojazdów mechanicznych, zakupionych w kraju w czasie od 1.IV.36 do 1.I.38 r. o cenie kupna nieprzekraczającej 12.000 zł. — Patrz Nr 25.

Rozdział II. — Rozporządzenia.

Na mocy powyższych ustaw Ministerstwa Robót Publicznych, Komunikacji i Skarbu wydały szereg szczegółowych rozporządzeń w przedmiocie utrzymywania dróg publicznych, ochrony mostów itp., znaków drogowych i ostrzegawczych, szybkości jazdy i ruchu pojazdów konnych i mechanicznych, międzynarodowego ruchu samochodowego itp.

Są to:

- 1) Rozporządzenie Min. Robót Publ. i Spraw Wewn. z dnia 26.VI.1924 r. (Dz. U. R. P. Nr 61, poz. 611. — „Regulujące używanie i ochronę dróg”, obejmuje przepisy dostosowane do konwencji międzynarodowych w szczególności

- ści: Zakazy niszczenia dróg, urządzenie i utrzymanie zajazdów, znaki drogowe informacyjne i ostrzegawcze, (znaki mostowe, drogowaskazy itp.).
- 2) Rozporządzenie Min. Skarbu z dn. 24.VI.1926 r. (Dz. U. R. P. Nr 69, poz. 404). — „W sprawie ruchu samochodowego, motocyklowego i rowerowego przez granicę celną Rzeczypospolitej Polskiej”, regulujące przepisy o tryptykach i odprawie granicznej.
 - 3) Rozporządzenie Min. Skarbu z dn. 9.IV.1929 r. (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 290). — „O częściowej zmianie rozporządzenia z dn. 24.VI.1926 r.” w przedmiocie przedłużenia jednorazowego prawa pobytu na zasadzie tryptyku z 3 miesięcy na 1 rok.
 - 4) Rozporządzenie Min. Skarbu z dn. 25.IV.1931 r. (Dz. U. R. P. Nr 49, poz. 415). — „O uzupełnieniu rozporządzenia z dnia 24.VI.1926 r.”, regulujące kompetencję klubów automobilowych do wydawania tryptyków.
 - 5) Rozporządzenie Min. Spraw Wewn. i Spraw Wojskowych z dn. 29.VII.1930 r., wydane w porozumieniu z Min. Skarbu i Rob. Publ. (Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 470). — „O obowiązku dostarczania jako środków przewozowych na rzecz wojska w czasie pokoju samochodów, motocykli i rowerów”.
 - 6) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 21.X.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 91, poz. 784). — „O premiowaniu pojazdów mechanicznych”, zawierające postanowienia wypłacania premii z Państwowego Funduszu Drogowego nabywcom pojazdów mechanicznych produkcji krajowej (patrz Nr 15).
 - 7) Rozporządzenie Min. Komunikacji w porozumieniu z Min. Spr. Wewn., Spr. Wojsk., Przemysłu i Handlu, Sprawiedliwości oraz Poczty i Telegrafów z dn. 6.VII.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 95, poz. 821). — „W sprawie wykonania ustawy o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi”, zawiera przepisy i warunki nadania koncesji do zarobkowego przewozu osób

- i towarów pojazdami mechanicznymi. — Jest to rozporządzenie wykonawcze do ustawy z dnia 14.III.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 336), patrz Nr 28.
- 8) Rozporządzenie Min. Komunikacji i Spr. Wewn. w porozumieniu z Min. Spr. Wojsk. z dnia 13.VIII.1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 104, poz. 868). — „W sprawie regulaminów: przewozu osób i ich bagażu oraz towarów pojazdami mechanicznymi”, dotyczy regulaminów ruchu autobusów i dorożek samochodowych, jako też pojazdów mechanicznych służących do przewozu towarów.
 - 9) Obwieszczenie Min. Komunikacji i Skarbu z dn. 13.V.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 45, poz. 352). — „W sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym”, cytuje tekst ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym w brzmieniu obowiązującym od dnia 1.IV.1933 r. w uwzględnieniu przepisów ustawy z dn. 3.II.1931 r. i zmian względnie uzupełnień ustawy z dnia 29.III.1933 r. (Patrz Nr 23).
 - 10) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26.VI.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 380). — „W sprawie dodatku drogowego i opłat od materiałów pędnych na rzecz Państwowego Funduszu Drogowego”, ustalające kategorie materiałów pędnych oraz wysokość opłat.
 - 11) Rozporządzenie Min. Komunikacji i Skarbu w porozumieniu z Min. Spr. Wewn. z dn. 12.V.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 397). — „W sprawie wykonania ustawy o Państwowym Funduszu Drogowym”, reguluje wysokość opłat od pojazdów mechanicznych prywatnych i zarobkowych, od reklam drogowych i normuje sposób pobierania dodatku drogowego do Państwowego podatku od olejów mineralnych (materiałów pędnych).
 - 12) Rozporządzenie Min. Komunikacji i Spr. Wojsk. w porozumieniu z Min. Skarbu oraz Przemysłu i Handlu z dn. 14.III.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 62, poz. 464). — „O premiowaniu pojazdów mechanicznych”, przedstawia rozporządzenie wykonawcze do rozporządzenia

- Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21.X.1932 r. (patrz Nr 7 i 25), normuje sposób i zasady premiowania pojazdów mechanicznych produkcji krajowej.
- 13) Rozporządzenie Min. Przemysłu i Handlu z dn. 12.IV.1935 r. (Dz. U. R. P. Nr 32, poz. 284). — O wprowadzeniu obowiązku legalizacji taksometrów nowych, naprawianych i sprowadzanych z zagranicy.
 - 14) Rozporządzenie Min. Przemysłu i Handlu z dn. 5.IX.1934 r. (Dz. U. R. P. Nr 81, poz. 784). — O uzupełnieniu rozporządzenia z dn. 12.IV.1933 r. odnośnie legalizacji taksometrów.
 - 15) Rozporządzenie Min. Spr. Wojsk. z dn. 30.I.1928 r. wydane w porozumieniu z Min. Spr. Wewn., Rolnictwa, Przemysłu i Handlu, Robót Publicz. i Skarbu (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 133). — O sposobie ustalania i wypłaty odszkodowania i wynagrodzenia za zatrzymanie zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów przez formacje wojskowe.
 - 16) Rozporządzenie Min. Spr. Wojsk. z dn. 28.VIII.1934 r. wydane w porozumieniu z Min. Spr. Wewn., Rolnictwa, Przemysłu i Handlu, Komunikacji i Skarbu (Dz. U. R. P. Nr 77, poz. 722), normuje wynagrodzenie za zatrzymanie w formacjach wojskowych pojazdów mechanicznych itp. zatrzymanych podczas próbnego poboru.
 - 17) Rozporządzenie Min. Opieki Społ. wydane w porozumieniu z Min. Komunikacji z dn. 4.X.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 87, poz. 672) o czasie pracy dróżników na drogach publicznych normuje 10-godzinny dzień względnie 60-godzinny tydzień pracy dróżników latem, a 6-godzinny dzień i 36-godzinny tydzień pracy dróżników zimą.
 - 18) Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27.X.1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 84, poz. 619) w sprawie zmiany ustawy z dn. 14.III.1932 r. o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mechanicznymi oraz ustawy z dnia 22.III.1933 r. o zarobkowym przewozie osób pojazdami mechanicznymi w obrębie gminy miejskiej,

- rozszerza moc obowiązującą ustawy z dnia 14.III.1932 r. i z dn. 22.III.1933 r. na obszar województwa Śląskiego. Patrz Nr 22.
- 19) Rozporządzenie Min. Komunikacji i Spraw Wewn. z dn. 6.IV.1935 r. wydane w porozumieniu z Min. Spr. Wojsk. i Skarbu o wydawaniu koncesji na zarobkowy przewóz osób pojazdami mechanicznymi w obrębie gminy miejskiej (Dz. U. R. P. Nr 29/35, poz. 226). Patrz Nr 21.
 - 20) Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 21.VIII.1935 r. w sprawie zmiany opłat od pojazdów mechanicznych i od niektórych pojazdów konnych na rzecz Państw. Funduszu Drogowego (Dz. U. Nr 65/35, poz. 405) zmienia rozporząd. zawarte w Dz. Ust. Nr 45/33, poz. 352. Patrz Nr 12 i 27.
 - 21) Rozporządzenie Min. Komunikacji i Spr. Wewn. z dn. 22.V.1936 r. o używaniu rowerów na drogach publicznych (Dz. U. Nr 42/36, poz. 312) zmienia rozporz. z dn. 26.VI.1924 r. regulujące ochronę i używanie dróg. (Dz. U. Nr 61/24, poz. 611) oraz znosi rozporządzenie w tej sprawie zawarte w Dz. U. Nr 55/24, poz. 397). — Patrz Nr 2.
 - 22) Rozporządzenie Min. Skarbu z dn. 18.VII.1936 r. w sprawie wykonania dekretu Prezydenta Rzecz. z dn. 7.V.1936 r. o ulgach podatkowych dla nabywców pojazdów mechanicznych (Dz. U. Nr 38/36, poz. 430). Patrz Nr 14. Rozdz. I-szy.
 - 23) Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 23.XI.1936 r. w sprawie ulg o opłatach od pojazdów mechanicznych na rzecz Państw. Funduszu Drogowego (Dz. U. Nr 89/36, poz. 619). Patrz Nr 23.
 - 24) Rozporządzenie Min. Komunikacji z dn. 11.XII.1936 r. wydane w porozumieniu z Min. Spraw Wewn. Wojsk. Przemysłu i Handlu, Sprawiedliwości, Poczty i Telegr. oraz Skarbu o zmianie rozporząd. Min. Komunikacji z dn. 6.VII.1932 r. w sprawie wykonania ustawy o zarobkowym przewozie osób i towarów pojazdami mecha-

nicznymi. — Zawiera przepisy i warunki nadania koncesji do zarobkowego przewozu osób i towarów pojazdami mechanicznymi. Jest to zmiana rozporz. wykonawczego do ustawy z dnia 14.III.1932 r. (Dz. U. Nr 32/32, poz. 336). Patrz Nr 8.

- 25) Rozporządzenie Min. Komunikacji, Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych z dn. 27 października 1937 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych (Dz. U. R. P. Nr 85, z dnia 15 grudnia 1937 r.). Na podstawie art. 5, 6 i 26 ust. z dn. 7 października 1921 r. o przepisach porządkowych na drogach publicznych (Dz. U. R. P. Nr 89, poz. 656) w brzmieniu ustalonym przez rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr 18, poz. 151) oraz na podstawie art. 13 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 98, poz. 859), art. 2 ust. z dn. 23 marca 1929 r. w sprawie ratyfikacji konwencji międzynarodowej, dotyczącej ruchu samochodowego, podpisanej w Paryżu, dnia 24 kwietnia 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 257) i art. 6 lit. b, rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 479) — zawiera najnowsze przepisy samochodowe, obowiązujące od dnia 1 stycznia 1938 r.

Równocześnie tracą moc obowiązującą:

- a) rozporządzenie; Ministrów Komunikacji i Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych z dnia 5 sierpnia 1932 r. o ruchu autobusów na drogach publicznych (Dz. U. R. P. Nr 100, poz. 844);
- b) rozporządzenie Ministra Komunikacji i Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem

Spraw Wojskowych z dnia 15 stycznia 1933 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych (Dz. U. R. P. Nr 9, poz. 55) oraz rozporządzenie tychże Ministrów z dnia 20 października 1936 r. (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 596);

- c) od § 38/3 — 38 /8 rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 23 marca 1928 r. w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa, Robót Publicznych, Przemysłu i Handlu, Poczty i Telegrafów oraz Skarbu w sprawie wykonania rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 425) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem tychże Ministrów z dnia 26 lipca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr 68, poz. 510).
- 26) Obwieszczenie Min. Spraw Wojskowych z dnia 6 lipca 1938 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. z dn. 9 września 1938 r. Nr 66, poz. 496).

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 250) ogłaszam jednolity tekst rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociągowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 98, poz. 859) z uwzględnieniem zmian wprowadzonych:

- 1) obwieszczeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 grudnia 1927 r. w sprawie sprostowania omyłki w rozpo-

ządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 listopada 1927 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 118, poz. 1012);

2) ustawą z dnia 9 kwietnia 1938 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o obowiązku odstępowania zwierząt pociagowych, wozów, pojazdów mechanicznych i rowerów dla celów obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 250)

oraz wynikających z:

3) kodeksu postępowania karnego (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr 83, poz. 725);

4) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu karno-administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 365);

5) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. w sprawie zniesienia urzędu Ministra Robót Publicznych (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 479);

6) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 21 maja 1932 r. o ustanowieniu urzędu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 480);

7) ustawy z dnia 23 marca 1933 r. o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego (Dz. U. R. P. Nr 35, poz. 294).

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Równocześnie traci moc obowiązującą ustawa z dnia 21 lutego 1922 r. o obowiązku odstępowania zwierząt pociagowych i wozów na rzecz Państwa (Dz. U. R. P. Nr 21, poz. 166) i rozporządzenia, wydane na jej podstawie.

Komunikat o dostosowaniu samochodów do wymagań rozporządzenia o ruchu pojazdów mechanicznych.

Ministerstwo Komunikacji pismem z dnia 25 stycznia 1939 r. Nr DR-91-15-4/1 zawiadomiło Min. W. R. i O. P., że sto-

sownie do postanowień § 84 i ust. (1) § 85 rozporządzenia z dnia 27 października 1937 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych (Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 616) z dniem 1 stycznia 1939 r. upłynął ostateczny termin przystosowania samochodów, zarejestrowanych przed wejściem w życie wspomnianego rozporządzenia do wymagań § 9 tegoż rozporządzenia.

W szczególności idzie tu o postanowienia § 9 punktu c, i, j, k, w myśl których samochody nie mogą posiadać otworu do wolnego wydechu, światło tylne powinno być połączone z przednim, latarka „stop” powinna działać w czasie hamowania a kierunkowskazy powinny być systemu dźwigenkowego.

Powyższe podaje się do wiadomości, celem dostosowania samochodów, użytkowanych przez zakłady szkolne do wymagań wymienionego rozporządzenia.

Rozdział III. — Różne.

- 1) Przepisy ogłoszone okólnikiem Min. Spraw Wewn. z dn. 7.VIII.1925 r. (Nr okólnika Nr B. P. 5891/25) w sprawie sygnałów ręcznych przy regulowaniu ruchu.
- 2) Przepisy o ruchu ulicznym w m. st. Warszawie wydane przez Komisariat Rządu na m. st. Warszawę z dn. 15.V. 1925 r.

SPIS RZECZY

	Str.
Wstęp	3
Organizacja kursu	5
Program przeszkolenia motorowego	8
Realizacja programu	16
Ośrodki motoryzacyjne	18
Środki pomocnicze	19
Bibliografia	20
Ważniejsze zarządzenia i informacje	22
Ustawy i rozporządzenia	30
Tablica znaków drogowych.	

NOWE ZNAKI DROGOWE

ZNAKI ZAKAZU I OGRANICZENIA RUCHU

Zakaz przejazdu wszelkich pojazdów
 Zakaz wjazdu przy ruchu jednokierunkowym
 Zakaz przejazdu samochodów
 Zakaz przejazdu samochodów ciężarowych
 Zakaz przejazdu woźów ciężarowych
 Zakaz przejazdu pojazdów konnych
 Zakaz przejazdu wszelkich pojazdów o wadze ponad określoną normę
 Zakaz przekroczenia określonej normy szybkości jazdy
 Zakaz przekroczenia normy szybkości przez samochody ciężarowe
 Zakaz przekroczenia normy szybkości przez samochody
 Zakaz zatrzymywania się pojazdów i oczekiwania
 Tabliczka do poprzedniego i następnego znaku

ZNAKI ZAKAZU I OGRANICZENIA RUCHU

Zakaz pozostawiania pojazdu dla postoju
 Znak zakazujący zawracania (możliwość zajmowania całej szer. jezdni)
 Zakaz używania sygnałów dźwiękowych
 Zakaz wyprzedzania
 Tabliczka do poprzednich znaków

ZNAKI OBOWIĄZ. NAKAZU

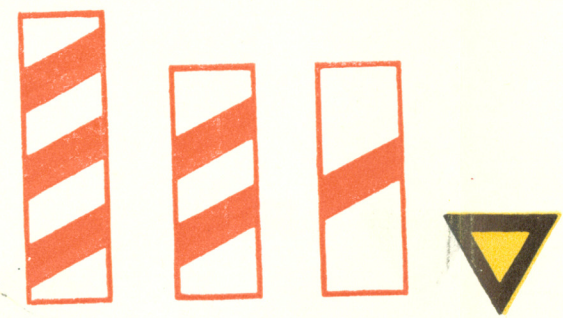

Znak obowiązującego kierunku jazdy
 Znak obowiązkowego zatrzymania się przed urzędem celnym
 Znak nakazujący ruch prawostronny na granicy polsko-czechosłowackiej

ZNAKI OSTRZEGAWCZE

Wygórowane mostki i poprzeczne ścieki przez drogę
 Tabliczka przed znakiem ostrego lub niewidocznego zakrętu
 Ostre lub niewidoczne zakręty
 Tabliczka po zakręcie
 Skrzyżowania i rozwidlenia dróg
 Zamykane przejazdy kolejowe
 Niezamykane przejazdy kolejowe
 Wszelkie inne niebezpieczne miejsca

Stupki wskaźnikowe ustawione między znakiem ostrzegawczym przed przejazdem niezamykanym rogatką, a samym przejazdem w kolejności liczonej od znaku ostrzegawczego

Droga z pierwszeństwem przejazdu

ZNAKI INFORMACYJNE

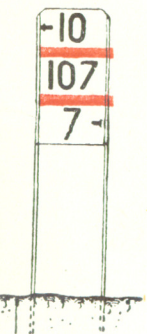
Znak dozwolonego pozostawiania pojazdów dla postoju
 Tabliczka dla znaku poprzedniego
 Znak dla postoju dorożek
 Znak zalecający zachowanie szczególnej ostrożności jazdy
 Tabliczka do poprzednich znaków informacyjnych
 Znak przydrożnych punktów opatrunkowych
 Tablica przed stacją benzynową
 Tablica przy przystankach autobusowych

Tablica przy objazdach w razie zamknięcia odcinka drogi

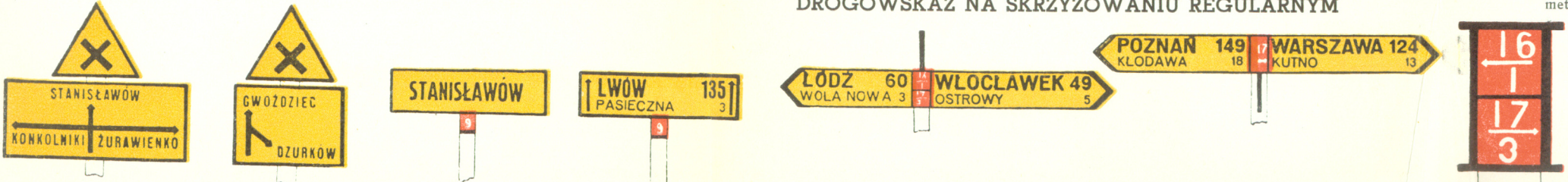
DROGA PRASINOWA 102	
OSTROŁĘKA	-114 km
ŁOMŻA	-152 km
AUGUSTÓW	-253 km
SUWAŁKI	-289 km
BUDZISKA	-313 km

Tablica dla szlaku

Stup kilometrowy

DROGOWSKAZ NA SKRZYŻOWANIU REGULARNYM

Tablice przed drogowskazami
 Tablica miejscowości
 Tablica wskaźnikowa
 Widok od strony Warszawy
 Widok od strony Łodzi